



# INZICHT

HET SURINAAMS ECONOMISTENBLAD

[vessuriname@gmail.com](mailto:vessuriname@gmail.com) / <http://www.ves.sr/> / [m.me/vessuriname](https://m.me/vessuriname)



REGERING SANTOKHI-BRUNSWIJK

Kanttekeningen bij het “Interventieplan” van de  
Regering Santokhi-Brunswijk

*VES plant 50  
Mangrovebomen*

Zondag 11  
december  
om 8.00

INZICHT Nummer 34 — December 2022



Gebrekkige afstemming fiscaal en  
monetair beleid

Heeft u opmerkingen of een artikel die u wilt plaatsen in INZICHT? Stuur dan een mail naar de redactie.

**Redactie INZICHT:**

Girdhari, Swami

[inzicht@ves.sr](mailto:inzicht@ves.sr)



Klik op een artikel voor de hyperlink

Pagina

3

**VES OVER**

Coördinatie Minister van Financiën en Governor CBvS zoek

6

**INTERVENTIEPLAN**

Kanttekeningen bij het “Interventieplan” van de Regering Santokhi-Brunswijk

9

**AGRARISCHE SECTOR**

De Regering betuigt lippendienst aan de agrarische sector

12

**BELASTING**

Oen moes pai

13

**IMF**

Carbon Credit moet naar US\$ 75 per Ton

15

**COP27**

Wat is er besloten tijdens de Cop27 klimaattop?

18

**EXPERTS OVER**

Het ontbreken van een Minister van Financiën en Planning schaadt het vertrouwen

19

**SURINAAMSE WETENSCHAP**

Data imputatie technieken op Censusedata ter verkrijging van actuele inkomensgegevens

20

**NAWOORD**

## Coördinatie Minister van Financiën en Governor CBvS zoek: gebrekkige afstemming fiscaal en monetair beleid

VES over .....

Op 15 november j.l. heeft het VES-bestuur na circa 2 jaar weer overleg gevoerd met CBvS Governor Maurice Roemer en de directeurs Rakesh Adhin en Harry Dorinnie. De directe aanleiding was een uitnodiging van dhr. Adhin in zijn hoedanigheid als waarnemend Governor, tijdens de VES 50-jaar jubileum activiteit. In een openhartig gesprek werden diverse bestuurlijke en monetaire zaken onder de loep genomen. In dit artikel worden de markante zaken belicht.

### OMO

Het meest prangende vraagstuk betrof de Open Markt Operaties (OMO). Op de vraag van de VES over het succes van de OMO geeft de Governor aan dat ook de VES sterk pleitbezorger was van een zwevende wisselkoers. OMO is een uitvloeisel van het zwevend wisselkoersregiem. Bij een zwevende wisselkoers is de "burden" voor koersstabiliteit primair bij het fiscaal beleid. OMO, welke onderdeel zijn van het programma met het IMF, is gebaseerd op kwantitatieve monetaire targets, die in een rekenmodel zitten. De CBvS ziet de kosten van de OMO als een bijverschijnsel en kijken vooral naar het netto-effect. Als resultaat tot nu toe is SRD 1,3 miljard uitgegeven aan rentekosten, maar wel netto SRD 3,5 miljard aan liquiditeit afgeroomd.

Dhr. Dorinnie brengt in herinnering dat er vanaf 2016 een OMO-raamwerk op papier is. Tot aan 2019 verkozen de beleidsmakers valuta-interventies om de koers te stabiliseren. Deze situatie vereiste de beschikbaarheid van een grote deviezenreserve en was gegeven de omstandigheden onhoudbaar. Pas in juli 2021 is CBvS gestart met OMO als een van de 'prior actions' van het IMF nadat in juni (eveneens als prior action) een zwevend wisselkoersregiem was geadopteerd. In plaats van het verhandelen van overheidswaarde papier (de zogenaamde T-bills) is het huidige OMO-beleid gebaseerd op het veilen van Centrale Bank termijndeposito's. "Vanaf mei 2022 constateren we dat de overheidsbestedingen meer dan normaal zijn toegenomen", aldus Dorinnie. Mede hierdoor heeft CBvS de OMO-volumedoelstellingen niet kunnen halen. Het gevolg hiervan is dat banken tijdens de OMO-veilingen zeer hoge rentes zijn gaan bieden.

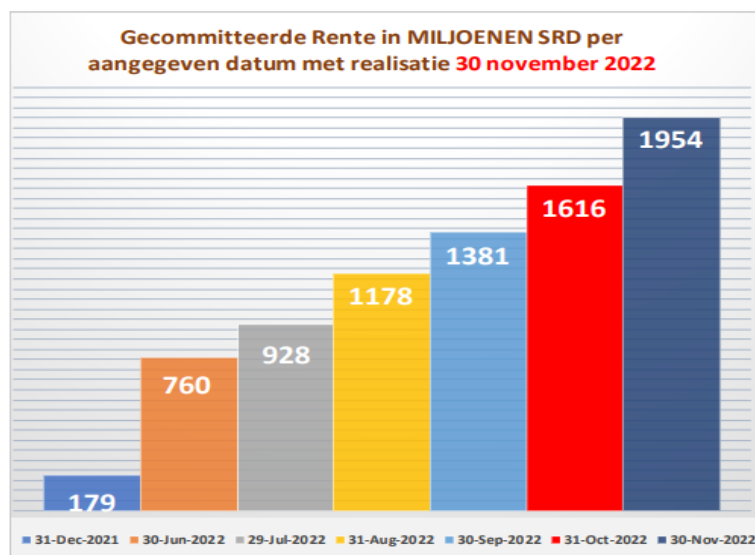
De VES heeft haar twijfels aangegeven over de OMO en vraagt of het zin heeft om op dezelfde manier ermee door te gaan. Dhr. Adhin zegt dat we de zaak fundamenteel moeten benaderen. De CBvS dient volumes te halen binnen een macro-



raamwerk. Wat de CBvS niet kan absorberen (afromen van SRDs) lekt door naar de valutamarkt en heeft effect op de wisselkoers. Als de Overheid haar netto uitgaven in toom houdt is er geen probleem, en werkt OMO goed. Hij benadrukt dat de CBvS de OMO voor het eerst doet. Er zijn problemen met de werking van het rentetransmissie-mechanisme, waardoor in dat opzicht het door de CBvS gewenste effect van de OMO niet optimaal is. Het rentekanaal functioneert nog niet. "Je begint giraal af te romen maar de rente die de banken bieden (en verdienen) wordt uiteindelijk niet doorgeven aan de spaarders c.q. depositohouders.", aldus Adhin. Indien dat wel het geval zou zijn zou ook chartaal geld naar de banken worden gebracht. Dat gebeurt nu niet.

### Tra Fas' No De

Desgevraagd zegt de Governor dat CBvS zal doorgaan met de OMO, er is geen andere mogelijkheid. Hij benadrukt wel dat groei en werkgelegenheid noodzakelijk zijn om de koers duurzaam te stabiliseren. De VES geeft aan dat een van oudsher door de CBvS gebruikt monetair instrument, n.l. de kasreserveregeling nog steeds overeind staat. Met de verhoging van het kasreservepercentage voor SRD van 35% naar 39%, heeft de huidige CBvS-leiding juist de effectiviteit van dit instrument bewezen. Op de VES-vraag of de CBvS heeft berekend met hoeveel het kasreserve percentage zou moeten worden verhoogd om dezelfde hoeveelheid SRD af te romen



kwam er echter geen antwoord, daar deze exercitie nimmer is gedaan. Dhr. Adhin gaf aan dat het kasreservepercentage verhogen wel een verkrappend effect zal hebben, maar de rentedoelstelling met kasreservemaatregelen niet wordt gehaald. Daarenboven zouden de banken ook moeten worden vergoed voor het aanhouden van omvangrijke kasreserves. De kasreserveregeling is bovendien een inefficiënt instrument van monetair beleid. Het huidige OMO-beleid heeft ruimte voor bijstelling en die ruimte zal binnenkort worden benut via de uitgifte van Centrale Bank Certificaten. De VES meent dat de rentedoelstelling, echter niet wordt gehaald en dat zelfs bij een uitkering van een rente op de SRD-kasreserves de rentekosten aanzienlijk goedkoper zouden uitvallen.

**Wat niet werkt moet worden aangepast**

De VES stelt daarom voor om niet te blijven zeggen dat er geen alternatief is maar dit instrument verder uit te proberen.

De CbvS persisteert echter dat *kasreservepolitiek geen monetair instrument is om liquiditeiten snel bij te stellen omdat het de balansen van banken meteen beïnvloedt. “Het is een krediethoeveelheidsinstrument dat met lage frequentie (jaarlijks of langer) wordt aangepast. Openmarktpolitiek is het enige instrument binnen het monetair instrumentarium om de geldhoeveelheid (in dit geval de basisgeldhoeveelheid MO) met hoge frequentie (wekelijks) bij te stellen en in te spelen op variabele liquiditeitscreatie vanwege de netto uitgaven van de Staat. De CBvS heeft ook meer greep op MO (bankbiljetten in omloop + bankreserves) omdat die op haar eigen balans staat”*. De bedoeling is dat de fiscale en monetaire pijler elkaar horen te versterken. Toen de CBvS het Ministerie van Financiën heeft aangegeven dat beter gelet dient te worden op de excessieve overheidsuitgaven was het antwoord dat het niet anders kon aangezien de uitgaven noodzakelijk zijn. CBvS constateert dat als de overheidsuitgaven onevenwichtig toenemen, de CBvS het toenemende geldcreatie steeds moet opruimen.

Op de vraag waar het OMO-beleid uiteindelijk naartoe gaat leiden, antwoorde de Governor dat OMO onvoldoende is om de koers te beteugelen, er dient veel meer te gebeuren. De focus alleen op rente is niet correct en de zaak moet niet geïsoleerd, maar in samenhang met alle beleidsmaatregelen van de Overheid worden bekeken. Uiteindelijk zal het verkrappend werken. Niet alle banken doen mee. Als alle banken zouden meedoen zou het beter kunnen doorwerken, zowel op de debet- als op de creditrente. OMO richt zich op het verband tussen geldhoeveelheid en prijspeil. In het huidige programma met het IMF is koersbeteugeling voor het IMF daarom geen doel. Door het uitblijven van de tweede en derde review is de monetaire en netto internationale reserve target van de CBvS niet aangepast. Hierdoor moet de CBvS werken met grotere OMO-volumes die aanleiding geven tot hoge biedrentes.

De Overheid heeft recentelijk USD 150 miljoen aan valuta verkocht aan de CBvS. Het beschikbaar stellen van de SRD’s hiervoor is wel geldschepping, maar geen monetaire financiering. De dekking van de SRD per oktober 2022 is bijna 90%. Het Ministerie van Financiën heeft recentelijk echter aangegeven dat ze in november ook meer zal uitgeven dan zij aan inkomsten kan opbrengen. CBvS is niet in staat de overheidsuitgaven te beïnvloeden en wil dat ook niet. De netto uitgaven moeten wel omlaag. De CBvS is ervan overtuigd dat de OMO moet blijven, maar dan wel in samenhang met andere beleidsmaatregelen.

**Overleg CBvS en MinFin**

De vraag of er overleg is tussen de 2 monetaire autoriteiten werd door de Governor bevestigend beantwoord, maar CBvS heeft geen bevoegdheid heeft om te adviseren in het fiscaal beleid. De nieuwe Bankwet, die sinds juni 2022 is aangenomen door DNA, is nog steeds niet afgekondigd door de President en daardoor niet van kracht. Zo blijft de CBvS ondergeschikt aan de politiek. Om prangende vraagstukken op te lossen dient er evenwel in betere mate coördinatie te zijn tussen Governor en Minister.

Gecommitteerde Rente in MILJOENEN SRD per aangegeven datum				Max gewogen gemiddelde Rente
Veiling datum	Rente Maand	Tot Rente	MAX Volume	
28-Jul-2021	1	1	250	12.7%
31-Aug-2021	5	6	685	13.9%
29-Sep-2021	10	16	890	30.0%
27-Oct-2021	27	43	1,478	50.0%
24-Nov-2021	56	99	1,465	62.9%
30-Dec-2021	77	176	654	80.0%
31-Dec-2021	79	179	1,704	92.3%
31-Jan-2022	110	288	1,774	79.5%
23-Feb-2022	241	529	2,028	70.1%
30-Mar-2022	48	577	2,420	33.9%
27-Apr-2022	41	619	2,791	30.1%
31-May-2022	31	650	3,060	53.4%
30-Jun-2022	109	760	3,089	73.3%
29-Jul-2022	168	928	3,613	79.1%
31-Aug-2022	250	1,178	3,716	82.9%
30-Sep-2022	203	1,381	3,977	83.4%
31-Oct-2022	235	1,616	4,099	85.2%
30-Nov-2022	338	1,954	4,437	88.5%

De VES geeft aan dat er zonder een Minister van Financiën geen goed fiscaal beleid mogelijk is. Het ontbreken van een Minister van Financiën is voelbaar. Op de vraag of de Governor geraadpleegd is bij de selectie van de nieuwe Minister van Financiën antwoorde de Governor ontkennend.

**Jaarverslagen 2020 en 2021**

Op de vraag naar de status van de jaarverslagen 2020 en 2021 van de CBvS reageerde de Governor met trots dat CBvS onder zijn leiding een toppresentatie levert. In 2 jaar tijd heeft CBvS

5 jaarverslagen geproduceerd. Die van 2020 komt dit jaar nog uit en die van 2021 begin volgend jaar.

### Anti Money Laundering en Corruptie

De Governor geeft aan dat CBvS had de verantwoordelijkheid voor het National Risk Assessment (NRA) rapport, welke ze aan de Regering heeft doorgegeven. Ondertussen is er een Mutual Evaluation van de Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) geweest. In deze fase is DNA bezig alle wetten te actualiseren, waarbij het belangrijk is om sancties te kunnen treffen. Er zijn ook tekortkomingen bij de CBvS, maar daaraan wordt gewerkt. In de NRA waren een aantal groep aangemerkt als risicogroepen. De praktijk is dat de banken eigenlijk hele groepen aan het de-risiken zijn en als reden aanvoeren "het kwijtraken van de correspondent banken". Bij een goede "due diligence" moet niet de sector worden "ge-derisked" maar individuele bedrijven en personen die regels overtreden.

Tot slot constateert de VES dat terwijl de CBvS stoïcijns doorgaat met hun OMO-beleid de armoede verder om zich heen grijpt. De CBvS plaatst daarbij de verantwoordelijkheid bij de Overheid, vooral bij het fiscaal beleid. Armoedebestrijding is immers geen directe doelstelling van het monetair beleid. Zo doorgaan zou volgens de VES ook voor de CBvS geen optie moeten zijn. Gezien haar wettelijke verantwoordelijkheden is de CBvS onlosmakelijk onderdeel van het economische herstelbeleid, ook al laten anderen daarin grote steken vallen. De VES blijft de mening toegedaan dat alleen met gezamenlijke inspanning wij uit de crisis zullen komen.



## VES plant 50 Mangrovebomen

### Beste VES lid,

In de reeks van activiteiten in verband met het 50-jarig bestaan organiseert de VES op Zondag 11 December 2022 een "50 Mangrove boompjes planten" project. De bedoeling is dat er 50 Mangrove plantjes worden geplant door VES leden. Dit doen wij in samenwerking met en ter ondersteuning van het Mangrove project van Prof. Siewnath Naipal te Weg naar Zee.

De VES zal daarbij een donatie doen aan het Mangrove project van Prof. Naipal. Aan elk lid wordt gevraagd vrijwillig om 1 mangrove boompje te adopteren met een bijdrage van USD 10 (of de tegenwaarde in SRD) per mangrove plant. Meerdere boompjes adopteren is ook welkom. Indien niet alle 50 boompjes door leden worden geadopteerd zal het Bestuur dat aanvullen uit de Verenigingskas.

Gaarne Uw bereidheid om 1 (of meer) Mangrove boompje te adopteren door een korte e-mail te sturen naar [info@ves.sr](mailto:info@ves.sr) of [vessuriname@gmail.com](mailto:vessuriname@gmail.com)

Let wel: Uw donatie is niet gekoppeld aan participatie op Zondag 11 December. U bent welkom op deze Mangrove plant activiteit en U bent vrij om mensen mee te nemen.

Route: De Kwattaweg rijden richting de Henri Fernandesweg / Weg naar Zee,....., Weg naar Zee inrijden, rechtdoor naar achteren tot bij de sluis, en daarna rechtsaf circa 1.5 km vanaf de Henri Fernandesweg / Weg naar Zee).

#### Advies:

1. Neemt U geen laarzen mee, maar een strak zittende patta / schoen. Paraplu is aan te bevelen.
2. Probeer ook zoveel mogelijk te carpoolen, en houdt U rekening met de verkeersdrukke aan de Kwattaweg i.v.m. de Zondagmarkt.

In verband met het 50 jarig bestaan van de Vereniging van Economisten in Suriname, organiseert de VES een Mangrove boomplant activiteit.

Er zullen 50 Mangrove boompjes door VES-leden worden geplant.

**Zondag 11 December 2022**

**Tijd: 8.00 AM**

**Locatie: Brantimakkaweg 15  
(Weg naar Zee)**

Voor onze interne organisatie doen wij U het verzoek Uw aanwezigheid door te geven op [info@ves.sr](mailto:info@ves.sr)

# VES Kanttekeningen bij het “Interventieplan” van de Regering Santokhi-Brunswijk

De Regering maakte in oktober j.l. het volgende bekend:

“Om de koers in Suriname te stabiliseren heeft president Chandrikapersad Santokhi op vrijdag 14 oktober 2022 het Platform Koersstabilisatie opgericht. Dit platform bestaat uit verschillende actoren uit de financiële sector. Vertegenwoordigd zijn: het ministerie van Financiën en Planning, de Centrale Bank van Suriname (CBvS), de Vereniging van Cambiohouders in Suriname, de Surinaamse Bankiersvereniging (SBV), de Deviezencommissie en het Platform van Importeurs in Suriname (PLIS). Verder hebben ook afgevaardigden uit het bedrijfsleven en de olie- en goudsector er zitting. De voorzitter van het platform is minister ad interim van Financiën en Planning, Albert Ramdin.

Het platform is onbezoldigd en heeft als taak om binnen drie maanden – met een optie tot verlenging indien er hiertoe meer tijd nodig is – een pakket van maatregelen hoe de koers te stabiliseren te presenteren aan het staatshoofd. Dit zal in teamverband besproken worden en hiertoe zijn dus uit alle financiële sectoren vertegenwoordigers nodig zodat er een breed vlak van input gegeven kan worden.

Het voornaamste streven is om de zwevende koers tot het verleden te doen behoren en een reële koers vast te stellen. Hiertoe zullen er enkele voorstellen gedaan worden. Het platform zal bij elkaar komen om deze voorstellen te bespreken en oplossingen aandragen. Vervolgens zullen deze oplossingen binnen drie maanden aan president Santokhi worden voorgelegd”.

Bron: <https://gov.sr/platform-gaat-zich-buigen-over-koersstabilisatie/>

## Interventieplan

Het Platform Koersstabilisatie heeft volgens de President tijdens een Persconferentie op 28 november j.l. een “Interventieplan” opgesteld bestaande uit urgente financieel-economische maatregelen om de op hol geslagen koers te stabiliseren.

Het plan heeft een duur van 3 maanden (november-februari) en heeft een kapitaalbehoefte van US\$ 24-29 miljoen per maand. Dit is bestemd voor de importen van brandstoffen (US\$ 16-18 mln), basisgoederen (6-8 mln) en medicamenten etc. (2-3 mln). Opmerkelijk zijn als Uitgangspunten genoemd: “Implementatie moet Professioneel, zonder politieke interventie”. Het voornaamste doel van het Presidentiële Platform is “om de zwevende koers tot het verleden te doen behoren en een reële koers vast te stellen”. Dit is gezien de ernst van de economische crisis waarvan de verbetering nog niet in zicht is, op voorhand een loze politieke belofte.

De VES is geen voorstander van het treffen van ad hoc maatregelen om een structurele economische crisis op te lossen. Toch is het goed om een aantal kanttekeningen bij de aangekondigde maatregelen te plaatsen, die mogelijk als verbeterpunten kunnen dienen.

Onderstaand de 13 maatregelen die door de Regering aangekondigd zijn voor de periode december 2022 – februari 2023. Deze zijn voor de overzichtelijkheid in een 4-tal groepen maatregelen opgedeeld.

### Toepassen van bestaande Retentiemaatregel

1. Dirigeren van 35% retentiegelden t.b.v. essentiële importen (brandstof, medicamenten, meel en basisgoederen) aan de commerciële banken of via de CBvS
2. Instelling Retentie Commissie
3. Instelling Allocatie Commissie
4. Deviezen Commissie moet exporteurs aanspreken / anschrijven omtrent 35% storting

VES: - Retentieregeling van voor alle exporten is ondoordacht en houdt geen rekening met de kostenstructuur van de afzonderlijke (sub)sectoren.

Dagelijkse publicatie van allocatie is positief, aangezien dit een reguliere bron van favoritisme en corruptie is.

**Continuering reeds bestaande maatregelen**

1. Opmaak wettelijke voorzieningen
2. Voorzetting geldtransporten vanwege CBvS
3. Gesprekken met IMF om meer ruimte te krijgen
4. Uitgeven van Centrale Bank Certificaten (CBCs)
5. Aanpak illegale wisselkantoren door JIT, DNV, CI
6. Afstorting van valuta ingewisseld bij de illegale wisselkantoren moet aan stringente regels worden gebonden

VES: - Opmerkelijk zijn de 2 laatste maatregelen die reeds vaker zijn aangekondigd met weinig resultaat. Illegaliteit moet worden aangepakt.

**Brandstofsubsidies**

1. Verhoging brandstofprijzen in mogelijk 2-3 stappen naar markconform en Grootverbruik brandstof mogen alleen op bepaalde locaties worden getankt op basis van de kostprijs.

VES: - Dit dient te worden gekoppeld aan een strak tijdspad en invoering van een subject subsidiestelsel.

**Overige**

1. Inkomsten (in USD) van de extractieve industrieën (ontvangsten Staatsolie en Newmont) verkopen op de valutamarkt
2. Hogere import tarifiering op bepaalde goederen (voornamelijk luxegoederen)

VES: - Aangenomen dat deze valuta-inkomsten tegen de CBvS koers worden verkocht.

De verhoogde tarieven zijn alleen verdedigbaar voor een beperkt aantal goederen en voor een beperkte periode. Helaas is hier niets van uitgewerkt.

**Kanttekeningen:**

1. De voorgestelde maatregelen zijn grotendeels reeds bestaande maatregelen aangevuld met de belofte tot daadwerkelijke toepassing en wat losse voornemens en is derhalve allesbehalve een coherent Interventieplan.
2. In het platform ontbreken de exporteurs. Juist de groepen die moet zorgdragen voor het binnenbrengen en afdragen van valuta.
3. Aangezien de ongebreidelde uitgaven van de Overheid mede de stijging van de wisselkoers veroorzaken zal het zonder het begrotingstekort bij de Overheid te verkleinen dweilen met de kraan ope blijven en zal de koers niet beteugeld kunnen worden.
4. Het OMO-beleid van de CBvS dient stopgezet en geevalueerd te worden. De CBvS dient het IMF aan te geven dat OMO in de huidige omstandigheid van Suriname als kleine en open economie niet blijkt te werken. Het niet doorwerken op de rentestand van de deelnemende banken is al langer dan 1 jaar bekend. Door niet tijdig bij te sturen heeft de CBvS de deelnemende banken met bijkans SRDS 2 miljard verrijkt en de creativiteit bij de banken overbodig gemaakt.
5. Zonder specifieke maatregelen om de private productie en export te stimuleren zal de crisis slechts verlengd worden.

De conclusie is dan ook dat er weinig structureels in genoemde maatregelen terug te vinden en de stabilisatie van de wisselkoers ook niet zal worden gerealiseerd.

**Economic Quotes**

*“Over het algemeen, corruptie steekt de kop op wanneer overheden gunsten kunnen leveren, of iets kunnen verkopen.”*



*Amerikaanse Centrale Bank  
President  
1987 - 2006  
Alan Greenspan*

# Hallo! Wij zijn AethiQs.

*Uw strategisch adviesbureau voor  
actuariële, risk & compliance diensten*



*Als het te complex wordt, ga dan terug naar de kern. Wat is je bestaansrecht? AethiQs werkt voor maatschappelijk relevante organisaties. Wij helpen hen relevant te zijn en te blijven. Wij noemen dat **Relevantiewaarde**. Samen bepalen we wat de basis is voor de continuïteit én de geloofwaardigheid van hun organisatie. Zodat ze vandaaruit kunnen beslissen, besturen en bouwen aan een relevante toekomst. We heten niet voor niets AethiQs. Het goede doen, en dat goed doen.*

***Kennismaken en kennis delen?***

***www.AethiQs.sr • Hallo@AethiQs.sr***



Remain Relevant!

# De Regering betuigt lippendienst aan de agrarische sector



omdat er in de gebieden sprake is van collectieve grondenrechten.

## Agrarische verwerkingsfaciliteit

De Regering heeft vaker aangegeven een verwerkingsfaciliteit voor groenten en fruit neer te zetten in Saramacca ter bevordering van de agrarische productie en export. De Regeringen daarvoor hebben vaker beloofd dat Suriname haar agrarische potentie zou ontwikkelen. Helaas blijft het bij loze kreten, maar openheid en duidelijkheid in de plannen van de Regeringen ontbreken.

## € 10 miljoen uit Nederlandse Ontwikkelingshulp

De President heeft in de bespreking met de VES aangegeven dat van de restantmiddelen van de Ontwikkelingshulp vanuit Nederland € 10 miljoen zal worden ingezet voor de agrarische sector, specifiek voor de verwerkingsfaciliteit (FFF = Frozen Food Facilities). Dit is compleet onbegrijpelijk aangezien de Regering het continue heeft over het faciliteren van de Private sector. Moeten we weer een zoveelste parastataal bedrijf gaan opzetten, terwijl op 1 na alle staatsbedrijven gesubsidieerd moeten worden. Het is overduidelijk dat een agro-industrieel bedrijf gedraaid door politiek benoemde bestuurders (Friends & Families) op verlies gaat draaien. Vanuit economisch perspectief dient de ontwikkeling van de agrarische sector over te worden gelaten aan de private sector. De private exportbedrijven van groenten en fruit hebben de afgelopen decennia geïnvesteerd in bedrijfsfaciliteiten, pakhuizen, netwerk van outgrowers en de productie en export. Deze investeringen hebben de agrarische ondernemers gedaan met eigen vermogen en commerciële leningen. Het opzetten van een staatsverwerkingsfaciliteit van agrarische producten met staatsmiddelen (gemeenschapsmiddelen) wordt falikant afgekeurd. Dit is de zoveelste “crowding out” van de particuliere sector. Deze investering van de Overheid, zal uiteindelijk zorgdragen voor vermindering van de private investeringen in de agrarische sector.

## NOFA fonds welkom, maar onvoldoende

Het uiteindelijk instellen van het NOFA-fonds is een goede start om de particuliere agrarische sector de mogelijkheid te bieden om tegen een lager rentetarief te lenen ter verhoging van de agrarische productie. Het nakomen van deze zo lang aangekondigde belofte is bijzonder welkom voor vele landbouwers. Terwijl de commerciële banken een rente van rond de 20% vragen is de NOFA-rente slechts 5.5%. Minpunt is echter de maximale leensom is SRD 1 miljoen (iets meer dan US\$ 30,000), waardoor de middelgrote bedrijven en verwerkende industrieën met een grotere kapitaalsbehoefte niet aan hun trekken komen.

## SRD 10 miljoen was een grap

De Regering had al meer dan een jaar geleden bij monde van een ex-minister aangegeven dat er SRD 100 miljoen zou worden gestopt in het fonds. Achteraf blijkt dat er slechts SRD 10 miljoen beschikbaar is gesteld aan het fonds en zijn de middelen vanwege de grote vraag bij de eerste ronde al uitgegeven.

In de conceptbegroting van 2023 is er SRD 90 miljoen opgenomen ten behoeve van het NOFA-fonds. En in 2024 en 2025 elk SRD 50 miljoen. Een dergelijk laag budget is bij lange na niet voldoende en biedt geen noemenswaardige verbetering en verhoging van de agrarische productie, voedselzekerheid en export. Ter vergelijking: de Regering subsidieert de brandstof nu wekelijks met SRD 100 miljoen (bij deze trend SRD 4-5 miljard per jaar). Een groot deel van deze gesubsidieerde brandstof wordt aangewend voor consumptie en een deel voor de winstgevendende goud- en houtsector die een marktconforme prijs wel kunnen betalen. De vraag die gesteld kan worden is of de Regering de agrarische sector serieus neemt.

Een ander minpunt van NOFA is dat producenten in het binnenland worden beperkt, omdat ze niet in staat zijn voldoende zekerheden beschikbaar te kunnen stellen, bijvoorbeeld een 1e hypotheek op onroerende goederen,





**Beleid op maat snijden en niet met de botte bij hakken**

De Regering had deze maatregel in samenspraak met de exporteurs moeten invoeren, waardoor men niet met de botte bijl behoefde te hakken, maar beleid op maat van de desbetreffende sector kon maken. Deze maatregel zal uiteindelijk remmend werken op de uitvoer van verse en verwerkte agrarische producten en een doorwerking hebben op de totale waardeketen van de agrarische sector. Dit kan leiden tot een afname van de exporten en productie. Zeker bij een niet stabiele wisselkoers, zoals de gedurende de laatste 6 maanden op hol geslagen koers, moet de exporteur meer SRD's neertellen voor de dollars dan hij voor zijn dollars heeft ontvangen.

**Van agrarisch exportland naar importland**

De samenleving moet hier niet lichtvaardig over gaan. Suriname importeert momenteel voor de lokale voedselvoorziening meer dan 60%. Met deze retentiemaatregel bestaat het gevaar dat de importquote van voedingsmiddelen verder zal stijgen, en komt de nationale voedselzekerheid in gevaar.

Kortom een retentiemaatregel van 35% voor de agrarische exporten staat haaks op het beleid van "stimulering van de agrarische productie en export". Het is fnuikend dat de exporteur zijn valuta niet mag stoppen in zijn eigen bedrijf maar beschikbaar moet stellen van de importeur. Hiermee brengt de politiek de agrarische productie en export in gevaar en stimuleert ze de agrarische importen, waardoor de nationale voedselzekerheid in gevaar kan komen. De vraag die herhaald kan worden is in hoeverre de Regering de agrarische sector serieus neemt.

**Melkcentrale wordt gesubsidieerde fruitverpakkingscentrale**

Het met gemeenschapsgelden doodconcurreren door de Overheid van particuliere producenten zien we ook bij het Staatsbedrijf de Melkcentrale Paramaribo (MCP). De MCP heeft aangegeven naast haar core business het produceren van zuivel- en melkproducten ook de productie van verpakte fruit en groenten. Hierbij zal MCP bestaande private bedrijven die al jaren deze producten op de markt brengen beconcurreren. Hiertoe staat er op de begroting van LVV voor 2023 t/m 2026 jaarlijks SRD 20 miljoen voor de MCP. Kortom: hier is er sprake van oneerlijke concurrentie van een Staatsbedrijf die met subsidie private bedrijven met eigen investeringen uiteindelijk wegdrukt. De vraag die telkenmale gesteld kan worden is in hoeverre de Regering de agrarische private sector serieus neemt.

**35% Retentieregeling klinkt sympathiek maar is contra productief**

De afgekondigde retentieregeling verplicht exportbedrijven om 35% van de exportopbrengsten in valuta om te wisselen zodat de importen kunnen worden gecontinueerd. Dit klinkt redelijk en billijk maar deze regeling gaat voorbij aan de kostenstructuur van de verschillende exportsectoren. Vele agrarische exporteurs (o.a. vis, rijst, groenten en fruit) hebben een groot deel van hun kosten in vreemde valuta (vrachtkosten etc.). Verder de invoer van inputs vergt betaling in vreemde valuta. Hierdoor kan het verplicht inwisselen van 35% van de exportopbrengsten nadelig uitpakken en een ongunstig effect op de agrarische export en productie hebben.





# Belasting oen moes pai



**D**e Belasting Toegevoegde Waarde (BTW) staat voor de deur. Op zich geen goed nieuws als je verneemt dat de Regering hiermee meer gelden uit de zakken van de burgers probeert te halen. Echter, in een situatie van financieel-economische crisis en tekorten op de overheidsbegroting, is een rechtvaardige inning van belastingmiddelen essentieel. De belastingdienst is de dienst die dient zorg te dragen voor het binnenhalen van de Overheidsinkomsten. Dit doet zij op basis van bestaande wet- en regelgeving, die vaak verouderd zijn.

Het mes snijdt echter aan twee kanten. Naast de verplichting om belastingen te betalen door individuen en bedrijven, mag de belastingbetaler niet het gevoel hebben “wel” te moeten betalen en “anderen” weinig of niet hoeven te betalen. Maar belangrijker nog de zin om te betalen wordt de grond ingeboord als je ziet dat jouw belastingmiddelen niet efficiënt en effectief worden aangewend door de politiek. De rechtvaardigheidsgrondslag dient altijd overeind te staan.

## Noodzaak tot Professionalisering van de belastingdienst

Het is publiek geheim dat er vele belastingplichtigen in ons land geen of veels te weinig betalen. Het is ook publiek geheim dat er met belastingambtenaren, net als bij de douane, er wat te regelen valt. Om haar taken naar behoren uit te voeren conform de wettelijke regelingen dient de belastingdienst te beschikken over goed opgeleide, competente en integere personen die goed verdienen en niet vatbaar zijn voor gedragingen die het daglicht niet schuwen.

Na meer dan twee jaren Regering Santokhi kan gesteld worden dat er weinig geïnvesteerd is in de belastingdienst en het inningsmechanisme. De belastingdienst dient structureel versterkt te worden in termen van menskracht, kundigheid en faciliteiten. De werkomstandigheden moeten verbeterd worden en de medewerkers moeten gevormd worden dat ze aan de basis staan van de ontwikkeling van het land. Zonder belastinginkomsten, geen collectieve goederen, dus geen ontwikkeling !

Uit een presentatie van de directeur van de belastingdienst aan de VES blijkt dat er bij de dienst een behoefte is aan ongeveer 190 goed opgeleide personen in diverse disciplines zoals: economie, accountancy, rechten, HRM, enz.

Behoefte aan medewerkers bij de belastingdienst anno 2022			
	Afdeling	Aantal	Opleidingsniveau
1	Omzetbelasting / BTW	25	Minimaal 5 universitair, 15 HBO en 5 administratief
2	Inspectie directe belastingen	25	Minimaal 5 universitair (2 fiscalisten en 3 accountants voor de hele dienst)
3	Inspectie Invoerrechten en Accijnzen	80	2 juristen, 60 douaniers, 18 administratief
4	Ontvangskantoor Directe Belastingen	20	10 bachelor, 5 civilisten en 5 administratief
5	Ontvanger Invoerrechten en Accijnzen	10	2 civilisten en 8 administratief
6	Directe Belastingen	10	5 economen en 5 juristen
7	Algemeen	10	Communicatie en HRM
8	ICT	10	Minimaal bachelor

## If You Pay Peanuts You get Monkeys

De autoriteiten dienen tot het besef te komen dat het maximaliseren van de belastinginkomsten gepaard gaat met professionalisering van de dienst, waarbij men zelfstandig besluiten kan nemen over de operationele zaken. Verzelfstandig de belastingdienst en geef ze een eigen budget. De belastingratio (belastingopbrengst gerelateerd aan de BBP) ligt voor 2022 rond de 15%. In de omliggende landen is dit veel hoger. Na goed overleg kan besloten worden om de belastingratio te verhogen naar bijvoorbeeld 20%. Hierdoor kunnen de medewerkers van de belastingdienst een goed betaalde basisloon hebben en houdt de Overheid meer over voor de collectieve goederen (gezondheid, educatie, veiligheid, infrastructuur etc.). Indien de dienst in staat is om de belastingratio te verhogen naar bijvoorbeeld 25%, dan kan een deel (bijvoorbeeld 25%) van de meeropbrengsten als prestatieloon worden verdeeld onder de medewerkers volgens een bepaald vastgestelde formule die vooraf duidelijk is voor alle partijen.



# IMF: Carbon Credit moet naar US\$ 75 per Ton

**D**e IMF-directeur Kristalina Georgieva gaf tijdens de klimaatop COP27 aan dat ondanks het prachtige weer in Sharm-el-Sheik, de economische vooruitzichten somber zijn. “We zien de armoede toenemen en de energieprijzen omhoogschieten. En het belangrijkste is dat we te maken hebben met geopolitieke fragmentatie. In een tijd waarin we elkaar het meest nodig hebben, vooral om de klimaatcrisis aan te pakken, blijkt het moeilijker om samen te werken”.



Ze gaf aan dat de we naar verwachting de uitstoot tussen nu en 2030 met 11 procent gaan verminderen, maar om de droom van de “Overeenkomst van Parijs” levend te houden moeten we de uitstoot met ergens tussen de 25 en 50 procent verminderen. We schieten dus tekort”.

## Prijs van Koolstof moet naar US\$ 75 per ton

Het IMF heeft becijferd dat de substantiële investeringen die hiertoe nodig zijn tussen de half en één procent van het mondiale BBP van 2030 zou kosten. Dat is veel, maar niet onbetaalbaar, want het alternatief is dat we de mensheid in gevaar brengen. Ze gaf aan dat “Gedrag verandert niet met discussies, maar met prikkels. De beste stimulans om over te schakelen op activiteiten met een lage uitstoot, is om koolstof te beprijsen. Tegenwoordig ligt de gemiddelde wereldwijde prijs van koolstof rond de US\$ 5 per ton. De prikkel die investeringen en consumentengedrag verandert, moet tegen 2030 stijgen tot ten minste US\$ 75 per ton”.

Hoewel ze constateert dat er vooruitgang is geboekt, hebben we nu slechts ongeveer 25 procent van de uitstoot gedekt door een CO2-prijs, dat is onvoldoende. Dat betekent volgens haar “dat publiek geld met privaat geld samen moet werken, zodat organisaties – bedrijven en financiële instellingen – kunnen

investeren. Het betekent ook dat het maatschappelijk middenveld een partner moet zijn om te helpen het juiste te doen. En natuurlijk moeten we de juiste mechanismen invoeren om particuliere financiering te laten groeien. We hebben goede voorbeelden hiervan, zoals het verminderen

van risico's in aandelenbeleggingen of het compenseren van de particuliere sector voor meer korte termijn risico. Maar nog niet op grote schaal”:

De IMF-analyse toont aan dat US\$ 100 miljard klimaatfinanciering ongeveer gelijk zou zijn aan 15 procent van de inkomsten die worden gegenereerd door invoering van een CO2-belasting van US\$ 75 in geavanceerde economieën.

## Lord Kelvin: "Als je het niet kunt meten, kun je het ook niet verbeteren"

Het is bekend dat de investeringsbehoeften voor klimaatadaptatie en mitigatie erg groot zijn, veel meer dan de US\$ 100 miljard die geavanceerde economieën hebben toegezegd te verstrekken aan ontwikkelingslanden. Maar we weten het niet precies, waardoor we onze voortgang bij het realiseren ervan niet kunnen meten. Georgieva geeft aan dat we “betere maatstaven nodig hebben voor de netto-investeringsbehoeften, zowel voor mitigatie als voor aanpassing. Voor mitigatie moeten we rekening houden met geschatte energiebesparingen en de vermeden behoefte aan fossiele brandstoffen. Voor aanpassing moeten we het eens worden over een definitie van wat klimaatfinanciering is, wat een aanpassingsmaatregel is versus een “business-as-usual”-investering, en hoe we de investeringsbehoeften inschatten. Bijvoorbeeld: baseren we schattingen op ex-ante landbeheermaatregelen om de impact van zeespiegelstijging te minimaliseren of gebruiken we de hogere kosten die gepaard gaan met ex-post kustverdediging”.

Ze roept op om inspanningen te leveren om niet alleen de kwantiteit, maar ook de kwaliteit van klimaatfinanciering te waarborgen alsmede de toegang, voorspelbaarheid en transparantie te verbeteren. “Elk land moet zijn steentje bijdragen om een investeringsklimaat te creëren dat kapitaal naar koolstofarme kansen leidt. Denk aan publieke

investerings in groene infrastructuur die investeringen door bedrijven en huishoudens mogelijk maken, zoals elektriciteitsnetten die plaats bieden aan hernieuwbare energiebronnen of oplaadpunten voor elektrische voertuigen. Nog beter zijn maatregelen die koolstof rechtstreeks beprizen of beleid dat gelijkwaardige resultaten oplevert, zoals vergoedingen of regelgeving. Dit soort beleid kan niet alleen de uitstoot verminderen, maar kan ook belangrijke inkomsten genereren om de overgang te vergemakkelijken” was haar pleidooi.

#### Resilience and Sustainability Trust (RST)

Het IMF had op COP26 beloofd een lange termijn instrument te creëren dat tegen gunstige voorwaarden financiering verschaft aan lage-inkomens- en kwetsbare middeninkomenslanden. Ze kondigde aan dat binnenkort US\$ 40 miljard beschikbaar zal zijn via de “Resilience and Sustainability Trust”, een leningsinstrument dat gericht is op het mobiliseren van klimaatfinanciering. “Drie landen, w.o. Barbados, zijn de finish al gepasseerd en er staan er nog meer op het punt om over de finish te komen. Deze financiering zal het potentieel voor particuliere financiering ontsluiten en de verbetering van de investeringsplannings-omgeving zal zich vertalen in een een toename van de financiering”.



**RCFA**  
RELIANT CORPORATE FINANCE & ACCOUNTANCY

IFRS • Corporate Finance • Compliance with AML/CFT  
Forensic Services • Financial Statements • Quick Scans

info@rcfa.com

+597-490686

www.rcfa.com

# WAT IS ER BESLOTEN TIJDENS DE COP27

## KLIMAATTOP ?

**N**a een klimaatop van twee weken met verlenging van 2 dagen werd op zondag 20 november 2022 overeenstemming bereikt over de instelling van het *:Sharm el-Sheikh Implementation Plan on support for climate victims*". VN-secretaris-generaal António Guterres beschreef het akkoord als een "broodnodig politiek signaal, maar duidelijk niet genoeg". Klimaatactivisten verwelkomden de doorbraak op het gebied van verlies en schade, maar hadden kritiek op het uitblijven van strengere maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te beperken.

De grootste doorbraak op de Cop27 betrof de steun voor klimaatslachtoffers. Ontwikkelingslanden kregen het verlies- en schadefonds waar ze voor vochten - op voorwaarde dat de last om eraan te betalen niet allemaal op de rijke regeringen rust. Het bepalen wie betaalt en wie profiteert, is echter doorgeschoven naar Cop28 in Dubai.

De top vermeidde echter de confrontatie met de olie- en gasector. Er was weinig animo om te voorkomen dat vervuilers meer schade aanrichtten. Een voorstel om alle fossiele brandstoffen uit te faseren, niet alleen de kolencentrales waarop de top van vorig jaar was gericht, leidde tot niets.

### Fossiele brandstoffen

Tijdens de Cop26 van vorig jaar in Glasgow deed het voorzitterschap een poging om "1,5°", verwijzend naar de ambitieuze temperatuurlimiet in de Overeenkomst van Parijs, in leven te houden. Daarbij was al overeengekomen het gebruik van steenkool af te bouwen. In Sharm el-Sheikh probeerde India, dat afhankelijk is van steenkool, de warmte om te zetten in andere fossiele brandstoffen. Dit werd bekritiseerd door een brede coalitie van meer dan 80 ontwikkelde en kwetsbare landen – maar niet door het Egyptische voorzitterschap. Egypte heeft in de ontwerpakte het uitfaseren van fossiele brandstoffen niet opgenomen. Het promoveerde zelfs fossiel gas en sloot deals in de marge van de Conferentie.

Achter gesloten deuren voerden landen als Saoedi-Arabië en Rusland als argument aan dat de klimaatverandering niet veroorzaakt wordt door aardolie, maar door de uitstoot. De tekst promoot niet alleen hernieuwbare energiebronnen, maar ook "emissiearme" energie. Dit zou kunnen worden geïnterpreteerd als aardgas, een fossiele brandstof die bij verbranding minder vervuילend is dan steenkool, of fossiele brandstoffen met koolstofafvang en -opslag. Er wordt erkend dat de 1,5°C-doelstelling "snelle en aanhoudende reducties

van de uitstoot van broeikasgassen vereist, waardoor de netto-uitstoot tegen 2030 met 43% moet worden verminderd ten opzichte van het niveau van 2019. Het houdt de lijn op 1.5°C en afbouw van steenkool, maar gaat niet verder".

### Verlies- en schade financiering

Ruim 3 decennia pleiten kleine eilandstaten en armere landen voor compensatie voor de schade die klimaatverandering aan hun gemeenschappen toebrengt bij Cop27 kregen ze eindelijk "financiering voor verlies en schade" op de formele agenda. Rijke landen die niet staan te springen om in hun zakken te gaan, boden een 'mozaïek van alternatieve oplossingen' aan, zoals verzekeringen en systemen voor vroegtijdige waarschuwing.

Ontwikkelingslanden, w.o. ook de Caricom onder leiding van de voorzitter C.Santokhi, hebben zich sterk gemaakt om een speciaal schadefonds te krijgen. De EU ging als eerste overstag om een fonds te steunen onder voorwaarde dat de donorbasis zou worden uitgebreid, het gericht zou zijn op de meest kwetsbare ontwikkelingslanden en als Cop27 ook zou instemmen met krachtige actie om de uitstoot te verminderen. Aan deze voorwaarden werd gedeeltelijk voldaan en ontwikkelingslanden accepteerden het aanbod. De VS en andere rijke landen stapten uiteindelijk ook aan boord.



*EU-vicevoorzitter Frans Timmermans en China's klimaatgezant Xie Zhenhua*

Een overgangscmissie moet nu gaan bekijken welke financiering nodig is en waar het geld vandaan moet komen.

Het zal de netelige kwesties aanpakken van het al dan niet uitbreiden van de donorbasis naar landen als China of Qatar en rapporteren aan Cop28. Afgesproken is dat een deel van het geld via 'bestaande financieringsregelingen', zoals ontwikkelingsbanken of schuldverlichting moet komen. Ook worden "innovatieve bronnen" genoemd, wat kan betekenen belastingen op fossiele brandstoffen, luchtvaart of scheepvaart. De EU benadrukte dat steun alleen naar 'kwetsbare' landen mag gaan, een term die nog moet worden gedefinieerd. De VN heeft de opdracht gekregen om twee workshops over de kwestie te houden vóór Cop28 in Dubai. Het daadwerkelijk kunnen trekken uit het nieuwe Fonds zal nog vele jaren duren, maar de belangrijke eerste stap is gezet.

### Santiago Network

Landen kwamen overeen het Santiago Network op te zetten, een organisatie die technische assistentie zal bieden bij het voorkomen, minimaliseren en aanpakken van verlies en schade. Bij Cop26 in Glasgow was berekend dat de uitstoot in 2030 naar verwachting 14% boven het niveau van 2010 zou liggen. Om de opwarming van de aarde tot 1,5°C te beperken, moet de uitstoot echter met 43% dalen.

### De Bridgetown-agenda



Barbados' Mia Mottley zette de bal aan het rollen in Glasgow met haar "Bridgetown-agenda". Het ontsluiten van de broodnodige klimaatfinanciering is relevant voor het proces. Het Internationaal Energie Agentschap

schat dat er tegen 2030 jaarlijks US\$ 4.000 miljard dollar geïnvesteerd moet worden in hernieuwbare energie om tegen 2050 netto nul-emissies te bereiken. De toenemende schuldenlast maakt de zaken alleen maar erger. Het voorstel van Mottley om IMF-speciale trekkingsrechten (SDR's) te gebruiken om CO2 reductieprojecten te financieren, komt echter niet voor in de eindtekst. De besprekingen zullen worden voortgezet tijdens de voorjaarsbijeenkomsten van het IMF en de Wereldbank.

### Regels voor koolstofhandel

In Sharm el-Sheikh hebben ze een koolstofmarkt omschreven met twee niveaus, waarbij verschillende regels worden toegepast, afhankelijk van wie de credits koopt en voor welk doel. In de nieuwe tweederangsmarkt worden CO2-credits

'mitigatiebijdragen' genoemd. Een bedrijf kan dus een krediet van een ander land kopen en de gastheer hoeft zijn emissie-inventaris niet aan te passen. Campagnevoerders waarschuwen dat dit de deur opent naar dubbele claims en "corporate greenwashing" van netto nul toezeggingen.

Wat betreft bilaterale koolstofhandel tussen landen, staat de tekst regeringen toe om alle informatie over de uitwisseling als vertrouwelijk aan te merken. Experts hebben hun bezorgdheid geuit dat dit ertoe zou kunnen leiden dat duistere deals ongecontroleerd blijven en de verantwoordelijkheid een tandeloze tijger wordt.

"Hoewel een akkoord over de financiering van verlies en schade een positieve stap is, dreigt het een voorschot op een ramp te worden, tenzij de emissies dringend worden verminderd in overeenstemming met de 1,5°C-doelstelling. Door te weigeren fossiele brandstoffen geleidelijk af te bouwen, zijn de regeringen er niet in geslaagd een ambitieuzer akkoord te bereiken dan vorig jaar in Glasgow en brengen zij onze gezondheid en veiligheid in gevaar".

*Katie White, directeur belangenbehartiging bij het Wereld Natuur Fonds (WWF).*



**COP27**  
**SHARM EL-SHEIKH**  
**EGYPT 2022**

# Nieuw bij uitgeverij RALICON



## (Rappa's Literatuur Consultancy)

Kolonel Henri George van Axeldongen werd geboren in het district Paramaribo, Suriname op 22 maart 1963 en begon zijn militaire carrière als dienstplichtige op 15 juni 1983, na de Middelbare Handelsschool (MHS) te hebben doorlopen. Hij bekleedde van 03 mei 2021 tot en met 01 april 2022 de functie van waarnemend bevelhebber van het Nationaal Leger in Suriname.



Dit boek is geschreven om een bijdrage te leveren aan de verdere natievorming van de Surinamers. Door de razendsnelle opmars van de sociale media wordt het menselijk contact steeds minder. Dit heeft o.a. een afgang van de normen en waarden tot gevolg. De auteur wil de lezer bewust maken dat wij in een gezegend land wonen en deze verworvenheid moeten koesteren en uitbouwen. Dit kunnen wij het beste door het proces van natievorming verder te stimuleren. In prettig leesbare hoofdstukken probeert de auteur dit over te brengen aan de lezers.

De verdere weg naar één NATIE  
Henri van Axeldongen

Henri van Axeldongen

De  
verdere  
weg  
naar één  
NATIE

Paramaribo - 2022 - Uitgeverij Ralicon - ISBN: 978-99914-57-54-0



RALICON

Voor meer info app: 08598558  
(meerdere titels beschikbaar)

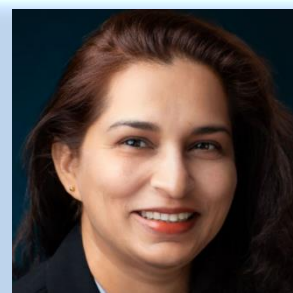
# DE EXPERTS AAN HET WOORD OVER:

Expert

An expert is someone with some experience through extensive knowledge called in for advice

**“Al twee maanden heeft Suriname geen Minister van Financiën en Planning, terwijl we in een diepe financieel-economische crisis zijn. Bent u het eens met de stelling dat het ontbreken van een volwaardige en deskundige Minister van Financiën en Planning het vertrouwen schaadt in het herstel van de economie”**

Zonder een fully dedicated, volwaardige en deskundige Minister van Financiën en Planning kan onze economie moeilijk hersteld worden. Minfin is de belangrijkste minister die verantwoordelijk is voor de financiële weerbaarheid van de Staat. Voor de realisatie van het herstelplan is een complete regeerteam nodig waarbij de minister van financiën de belangrijkste factor is en verwacht wordt dat hij de richting geeft in welke mate een duurzame economische groei gerealiseerd kan worden. Prioriteitstellingen bij uitgaven zouden gericht moeten zijn op focus gebieden die waarde toevoegen en die dus op kort- en middellang termijn inkomstenverhogend zijn voor de staat. Transparantie van het beleid zal helpen het vertrouwen te herwinnen.



Het succes van de Minfin zal afhankelijk zijn van leiderschap en de effectieve en capabele fiscale en financial forecasting systemen die hij in place zal brengen.

De minister van Financiën en de Governor van de Centrale Bank zouden gezamenlijk het vertrouwen kunnen herwinnen indien ze ook goed op elkaar afgestemd (aligned) zijn. De Centrale bank heeft de prognoses van 2023 van de Ministerie niet en de openmarkt operaties van de Centrale bank zullen daardoor ook niet het beoogde effect hebben.

*Rekha Bisumbhar: VES-Lid, Directeur Upstream Staatsolie en thans ook voorzitter VSB*



Er zijn inmiddels twee maanden verstreken sinds Armand Achaibersing vertrok als minister van Financiën & Planning. Sindsdien is er nog geen opvolger benoemd. Swami Girdhari, secretaris van de Vereniging van Economisten in Suriname (VES), zegt desgevraagd tegen SUN, dat Suriname hiermee een slechte beurt maakt; ook internationaal. Hij vraagt zich af als de regering zich ervan bewust is hoe het buitenland naar ons kijkt. Girdhari: 'Men reist de wereld rond om te zoeken naar ondersteuning en geld, maar er is geen minister van Financiën. Of is de redenering dat 2 ad-interims meer zijn dan 1 volwaardige minister?' Vooral in de economische situatie, waarbij Suriname in de uitvoering zit van een herstelplan en een IMF-programma, slaan wij hiermee geen goede beurt, aldus Girdhari.

Een minister van Financiën is een belangrijke post. 'Het is dé monetaire autoriteit van Suriname, die belast is met de uitvoering van het financieel-economisch beleid'. De regering had volgens Girdhari genoeg tijd om een opvolger te zoeken. Achaibersing had immers lang voor zijn officieel vertrek laten weten dat hij zijn portefeuille ter beschikking zou stellen. 'Het is dan schandalig dat er na maanden nog geen nieuwe minister is', zegt de economist.

SUN verneemt dat de regering geen geschikte kandidaat kan vinden. En indien iemand zonder een bevlekt verleden getipt wordt, toont deze ook geen belangstelling voor deze functie.

*Bron: www.sun.sr, artikel: Nog steeds geen financienminister: 'Dit staat niet goed'*

**De redactie van INZICHT heeft aan diverse prominente personen, waaronder deskundigen van het Ministerie van Financien, de CBvS, vakbondleiders, docenten ADEK, de SER en vertegenwoordigers van organisaties gevraagd naar hun visie. Een reactie is uitgebleven. Noot: de mannen hebben niet gereageerd op de mail, maar wel een vrouw die gevraagd is geworden.**

# Surinaamse Wetenschap

## “De toepassing van data imputatie technieken op Censusdata ter verkrijging van actuele inkomensgegevens.”

– *Selvin Bisschop*

Op 3 november 2022 is Selvin Bisschop aan de Master of Science Research Methods van het Faculty for Graduate Studies and Research i.o. Bij die gelegenheid heeft hij met succes zijn thesis verdedigd met als titel: Data imputatie technieken: een toepassing op Census arbeidsinkomen.

In Suriname is te bemerken dat vanaf 2004 geen officiële inkomensdata door het Algemeen Bureau voor de Statistiek wordt gepubliceerd vanwege met name de hoge non-respons bij inkomensvragen. Dit ontbreken van inkomensdata heeft uiteraard zijn effect bij de overheidsplanning, omdat beleidskwesties waar gegevens over inkomensverdeling belangrijk zijn waaronder, belastingen en ander fiscaal beleid, huisvesting, onderwijs, arbeidsmarkt en gezondheid ontbreken. Daarom heeft Selvin Bisschop met dit onderzoek getracht een alternatief hiervoor te zoeken, te weten hoe kan middels data imputatie technieken inkomensdata toch worden gepubliceerd. Er is daarbij gekeken naar het effect van de toepassing van de verschillende data imputatie technieken om het arbeidsinkomen.

Bij het onderzoek is allereerst geanalyseerd de structuur en kenmerken van respondenten van inkomens. Hieruit blijkt dat het grootste deel wordt gegeneerd door degene die in loondienst is, mannen meer verdienen dan vrouwen, hoogopgeleiden driemaal en hoger verdienen dan laagopgeleiden, sectoraal de mijnbouw verdienen aan top zijn, qua beroepsgroepen Wetenschappelijke en leidinggevende beroepen de topverdieners zijn in vergelijking met elementaire beroepen. Bij etniciteit de Gemengden gemiddeld het meest verdienen, gevolgd door de Creolen, Hindoestanen. Daarnaast het aanzienlijk deel een inkomen genereert dat als laag kan worden gekwalificeerd. Van de gerapporteerde inkomens die gemiddeld van Srd 1 tot Srd 55000 lopen, had bijna zeven negentig procent van de respondenten een inkomen dat ligt tussen de nul en vierduizend SRD vijfhonderd.

Daarna is er gekeken naar degene die geen inkomen heeft gerapporteerd. De ontbrekende gegevens geven aan dat geslacht, leeftijd, religie, Burgelijke staat, beroepsgroep, District, Betalingstermijn een significant effect hebben op de ontbrekende inkomensgegevens. Op basis van de structuur van de ontbrekende gegevens zijn er drie verschillende technieken toegepast op de inkomensgegevens van de werkzame personen in loondienst.

Uit de resultaten blijkt dat de gespecificeerde modellen per techniek in staat zijn om voor elk ontbrekend inkomen een representatieve waarde te simuleren. Concluderend is er gesteld dat het Algemeen Bureau voor de Statistiek een van deze of alle technieken zou kunnen toepassen, waarbij de representativiteit van inkomens wordt behouden en derhalve over kan gaan tot publicatie van inkomensdata.

Een elektronisch exemplaar van zijn thesis is te verkrijgen bij het secretariaat van het instituut.

E-mailadres: [igsr@uvs.edu](mailto:igsr@uvs.edu)



*Selvin Bisschop MSc.*

## .....Nawoord van de redactie .....

Suriname bevindt zich in een diepe financieel-economische crisis. De Regering is ver achter op schema wat betreft de uitvoering van haar eigen Regeerakkoord, het Herstelplan 2020-2022 en het IMF-EFF programma. Van de 26 maatregelen uit de Urgentiefase (eerste 9 maanden) van het Regeerakkoord is na 29 maanden slechts ongeveer 50% uitgevoerd. Het Herstelplan 2020-2022 loopt over 4 weken ten einde. Het Ministerie van Financiën en Planning heeft na december 2021 de verzoeken van de VES om de monitoringverslagen van het Herstelplan beschikbaar te stellen systematisch geweigerd en waarschijnlijk is er ruim minder dan 50% uitgevoerd. Wat betreft het IMF-EFF programma heeft Suriname de 3<sup>e</sup> en 4<sup>e</sup> tranche gemist en in december 2022 zal ook de 5<sup>e</sup> tranche worden misgelopen. Hierdoor ontbeert Suriname meer dan USD 165 miljoen (ongeveer SRD 5 miljard).

De autoriteiten zijn onverantwoordelijk en schuiven noodzakelijke herstelmaatregelen systematisch voor zich uit. De Regering heeft toch de durf om voor 2023 een Staatsbegroting aan te bieden aan DNA met een begrotingstekort van SRD 11.2 miljard (11.1% van het geplande BBP). Dit is buitensporig en economisch onverantwoord en zal de onevenwichtige economie alleen maar verder doen verslechteren. Hierdoor zal de koers verder stijgen dat zal leiden tot verdere waardevermindering van de SRD, afname van de koopkracht en toename van de armoede.

### **Zonder politieke stabiliteit geen economische ontwikkeling**

In plaats dat de Regering werkt aan economische stabiliteit gevolgd door economische groei en ontwikkeling, zien we dat het economisch herstel zwaar wordt aangetast door het ontbreken van politieke stabiliteit. De tweespalt in de Regeringscoalitie is de bron en creatie van de politieke instabiliteit. Realiseert men zich wel dat deze politieke instabiliteit funest is voor het economisch herstel? Het gehele jaar 2022 werd gekenmerkt door aantasting van democratische rechten van burgers en organisaties. Bedreigingen vanuit de hoogste leiding in het land naar burgers en instituten geschieden ongestraft. Afwijkend en decadent gedrag en onaangepast taalgebruik lijken normaal en kunnen zonder correctie plaatsvinden. Veel tijd van de samenleving gaat verloren aan het onmaatschappelijk en verwerpelijk gedrag van de autoriteiten. Terwijl de coalitiepartijen zichzelf zitten te verrijken zit de pot schaamteloos de ketel te verwijten dat het zwart ziet. De politieke verdeling van de macht en de koek is belangrijker, terwijl het Volk verder verarmd door de onkunde van de Regeerders tot economisch herstel.

Terwijl ons huis economisch in brand staat, zitten Regeringstoppers elkaar publiek onderuit te halen alsof hun leven er van afhangt. Het doorvoeren van de daadwerkelijke juiste financieel-economisch maatregelen is nu openlijk ondergeschikt gemaakt aan de individuele en partijbelangen. Men komt niet verder dan wat lapmiddelen die de economische achteruitgang bestendigen. OMO gaat onverkort door, de overbesteding van de Overheid gaat door terwijl er geldcreatie plaatsvindt, welke samen leiden tot de verdere stijging van de wisselkoers.

### **Succesvolle formule doorbroken**

In de historie van Suriname is gebleken dat financieel-economisch herstel alleen mogelijk is geweest door een goede afstemming van de twee monetaire autoriteiten, namelijk de Minister van Financiën en de Governor. Al 5 maanden ontbreekt het in Suriname aan een volwaardige Minister van Financiën. Dit terwijl we in een diepe crisis zitten, een Herstelplan aan het uitvoeren zijn die maar niet wil vorderen en sinds maart al niet meer voldoen aan de plechtig overeengekomen beloften met het IMF. Het ontbreken van een ervaren en integere minister van Financiën is een bewijs dat het beleid is vastgelopen en het herstel van onze economie nog heel lang zal uitblijven.

### **VES op bezoek bij President Santokhi**

De handreiking van President Santokhi op 17 oktober in verband met 50 Jaar VES om samen met de VES een pad uit te zetten voor samenwerking tot herstel van de economie is aanvaard. Hiertoe heeft er een eerste bespreking o.l.v. de

President op 22 november plaatsgehad. Daarbij is aangegeven dat de VES openstaat hiervoor, onder de voorwaarde dat de Regering serieus is. De President gaf aan: "ik als President, wens mij te laten leiden door de inzichten van de VES", "laten we als Regering gebruik maken van de kennis van de VES",...,enz...

Met dit uitgangspunt is er een basis waarop de VES-ondersteuning kan bieden op de gebieden waar de Regering niet goed presteert en aangeeft de hulp van de VES op prijs te stellen. Deze meeting is op donderdag 1 december op technisch niveau voortgezet op het Ministerie van Financiën. Afsproken is dat de vervolgbespreking weer op Presidentieel niveau gaat plaatsvinden. Daarbij zullen afspraken worden gemaakt over de werkwijze, waarbij de VES een duidelijk mandaat krijgt van de President o.a. over toegang tot alle beschikbare informatie en data (level playing field). De VES gaat voor "totaal voetbal" waarbij de samenwerking alleen duurzaam zal zijn binnen een kader van volledige transparantie en het uitblijven/bestrijden van bestuurlijke excessen en buitensporigheden zoals het benoemen en bevoordelen van friends, family, sponsors en loyalisten. Dit kan alleen in een situatie van politieke stabiliteit, anders a nai woko....!

VES meeting met de President



**INZICHT # 35** verschijnt in de eerste week van Januari 2023